

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH SAMARADORLIGI

Nagizova Aynura Menlibaevna

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti magistri
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17433622>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 25- sentabr 2025 yil
Ma'qullandi: 28- sentabr 2025 yil
Nashr qilindi: 30- sentabr 2025 yil

KEYWORDS

Boshlang'ich ta'lim, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, innovatsion yondashuv, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, o'quvchi faolligi, ta'lim samaradorligi, kompetensiyaviy yondashuv..

ABSTRACT

Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash samaradorligi chuqur tahlil qilinadi. Maqolada ilg'or pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalarining o'quvchilarning bilish faoliyatiga ta'siri keng yoritilgan. Shuningdek, ta'lim jarayoniga axborot texnologiyalarini joriy etish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodkorlik va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish yo'llari tahlil etiladi. Natijada, zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quv jarayonining sifatini oshirishi, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida hamkorlikni kuchaytirishi, hamda ta'limni shaxsga yo'naltirilgan tizimga aylantirishga xizmat qilishi asoslab beriladi.

Bugungi kunda ta'lim tizimining tubdan yangilanishi, pedagogik jarayonlarni modernizatsiya qilish, o'qitish metodlariga ilg'or texnologiyalarni joriy etish zaruriyatini yuzaga keltirmoqda. Chunki zamonaviy jamiyat axborot texnologiyalariga asoslangan bilimga, ijodkorlikka va mustaqil fikrlashga ega shaxslarni talab qilmoqda. Shu boisdan, boshlang'ich ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini oshiradi, balki ularning mantiqiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

M. Ahadova ta'kidlaganidek, "Zamonaviy pedagogik jarayonlarda uzluksiz kasbiy rivojlanish o'qituvchilarning innovatsion faoliyatini kuchaytirib, o'quvchilarning ta'lim natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi." Shu boisdan, o'qituvchi zamonaviy texnologiyalarni puxta egallashi va ularni dars jarayonida ijodkorlik bilan tatbiq etishi zarur [1].

Shuningdek, A. Alimov o'z tadqiqotida shunday fikr bildiradi: "Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga tatbiq etish o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi, ularning bilimlarni o'zlashtirish jarayonini qiziqarli va interfaol shaklga keltiradi." Bu fikr shuni anglatadiki, texnologiyalar faqat axborot manbai emas, balki ta'lim samaradorligini oshiruvchi kuchli didaktik vosita sifatida ham xizmat qiladi [2].

Shu bilan bir qatorda, T. Ismatillayeva o'z ilmiy maqolasida "Boshlang'ich ta'limda interfaol metodlar orqali dars samaradorligini oshirish" masalasiga alohida e'tibor qaratgan bo'lib, u shunday yozadi: "Interfaol metodlar o'quvchini faollikka undaydi, uni o'rganish jarayonining markaziga qo'yadi hamda darsni shunchaki bilim uzatish emas, balki fikrlash jarayoniga aylantiradi." Demak, zamonaviy

pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan ichki motivatsiyasini kuchaytiradi, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida samarali muloqot o'rnatadi [3, 446-448].

Bundan tashqari, S. Ruzieva o'z izlanishlarida ta'kidlaganidek, "Maktabgacha va boshlang'ich yoshdagi bolalar faoliyat asosida rivojlanadi, shuning uchun o'qitish jarayonida interfaol metodlardan foydalanish ularning tafakkuri, nutqi va ijodiy fikrlashini shakllantiradi." Bu esa ta'lim jarayonida faol o'qitishning naqadar muhimligini yana bir bor tasdiqlaydi [4].

Shu nuqtai nazardan, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etish o'qitish samaradorligini oshirishning eng muhim omillaridan biridir. Chunki bu texnologiyalar orqali o'quvchilar o'z fikrini erkin ifoda etadi, mustaqil qaror qabul qiladi, ijodkorlik bilan ishlaydi hamda o'z-o'zini rivojlantirishga intiladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar — bu ta'lim jarayonida o'quvchi shaxsining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda, maqsadga yo'naltirilgan, tizimli, rejalashtirilgan va ilmiy asoslangan o'qitish usullari majmuasidir. Boshqacha qilib aytganda, bu texnologiyalar o'quv jarayonini avtomatlashtirish, interfaollikni oshirish, o'quvchini faol sub'ektga aylantirish va bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

Masalan, "Aqliy hujum", "Blits so'rov", "Klaster", "Venn diagrammasi", "Sinkveyn", "Muammoli ta'lim" va "Loyiha metodi" kabi metodlar o'quvchilarning tafakkurini faollashtiradi. Shuningdek, bu metodlar o'quvchilarda tahliliy, tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Shu sababli, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash faqat bilim berish vositasi emas, balki o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi ijtimoiy-pedagogik jarayon sifatida ham qaraladi.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning tafakkuri, nutqi, psixologik holati va dunyoqarashi shakllanadigan eng muhim davrdir. Shu bois, bu bosqichda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'ta muhimdir.

Avvalo, interfaol metodlar yordamida tashkil etilgan darslar o'quvchilarni faollikka undaydi, ularning fikrlash jarayonini tezlashtiradi. Masalan, "Aqliy hujum" metodi orqali o'quvchilar bir muammoni yechish uchun turli g'oyalarni ilgari suradilar, bu esa ularni erkin fikrlashga o'rgatadi.

Bundan tashqari, "Klaster" usuli yordamida o'quvchilar bir mavzu doirasidagi tushunchalarni tizimlashtirishni o'rganadilar, bu esa ularning mantiqiy tafakkurini rivojlantiradi. "Venn diagrammasi" yordamida esa o'quvchilar taqqoslash, umumlashtirish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini mustahkamlaydilar.

Shu bilan bir qatorda, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) ham boshlang'ich ta'limda muhim o'rin egallaydi. Elektron darsliklar, interaktiv doskalar, onlayn mashg'ulotlar va taqdimot dasturlari yordamida o'quvchilarga mavzularni vizual shaklda yetkazish, ularning e'tiborini jalb qilish va eslab qolish jarayonini osonlashtirish mumkin.

Zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar quyidagi kompetensiyalarni egallaydilar:

- Kommunikativ kompetensiya: o'z fikrini erkin ifoda etish, muloqotga kirishish, o'zaro hurmat asosida ishlash.
- Axborot kompetensiyasi: turli manbalar orqali ma'lumot izlash, tahlil qilish, solishtirish va xulosa chiqarish.
- Ijtimoiy kompetensiya: jamoada ishlash, o'z fikrini himoya qilish, hamkorlikni rivojlantirish.
- Ijodiy kompetensiya: yangi g'oyalarni ilgari surish, muammolarga nostandart yondashish, o'z qarashlarini bildirish.

Natijada, o'quvchi passiv bilim oluvchi emas, balki faol ishtirokchi, o'rganish jarayonining markaziy figuralaridan biriga aylanadi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashning bir qator afzalliklari mavjud. Birinchidan, bu texnologiyalar o'quvchilarda mustaqil o'rganish va o'zini o'zi baholash ko'nikmalarini shakllantiradi. Ikkinchidan, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotni kuchaytiradi, darslarni jonli va qiziqarli holga keltiradi. Uchinchidan, bu usullar har bir o'quvchining individual qobiliyatlarini ochib berishga yordam beradi.

Bundan tashqari, innovatsion texnologiyalar orqali o'quvchilarda motivatsiya oshadi, ular o'qishga qiziqadi va bilimni ongli ravishda egallaydi. Shuningdek, bu metodlar ta'lim sifati va samaradorligini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Boshlang'ich ta'limda zamonaviy texnologiyalarni samarali qo'llash uchun quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

- ✓ O'qituvchi darsni rejalashtirishda o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olishi lozim.
- ✓ Har bir darsda interfaol metodlardan biri yoki bir nechtasini uyg'unlashtirib qo'llash zarur.
- ✓ AKT vositalaridan foydalanish, ammo ularni maqsadga muvofiq qo'llash muhim.
- ✓ O'qituvchi muntazam ravishda o'z malakasini oshirib borishi, yangi pedagogik yondashuvlarni o'rganishi kerak.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'qitish jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash va ularni mustaqil fikrlaydigan, ijodkor shaxs sifatida shakllantirishda beqiyos ahamiyatga ega. Bundan tashqari, bu texnologiyalar o'quvchilarni zamonaviy jamiyat talablariga mos, raqobatbardosh, bilimdon va mas'uliyatli shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Demak, har bir o'qituvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni chuqur o'rganib, ularni dars jarayonida ijodkorlik bilan tatbiq etsa, ta'lim sifati yanada yuqori bosqichga ko'tariladi. Shu boisdan ham, ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni keng qo'llash nafaqat bugungi kun talabi, balki kelajak uchun mustahkam zamin yaratish vositasidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ahadova, M. (2025). Zamonaviy pedagogik jarayonlarda uzluksiz kasbiy rivojlanish va uning o'quvchilarning natijalariga ta'siri. MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI JURNALI, 3(6).
2. Alimov, A. (2025). Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati. MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI JURNALI, 3(9).
3. Ismatillayevna, T. M. (2025). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA INTERFAOL METODLAR ORQALI DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISH. TANQIDIY NAZAR, TAHLILYIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR, 2(2), 446-448.
4. Ruzieva, S. (2021). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASH VA RIVOJLANTIRISHDA FAOLIYATNING O'RNI. Buxoro davlat pedagogika instituti jurnali, 1(1).
5. Zilolaxon, K. (2025). Improving the Methodology of Developing Phonetic Competencies of Primary School Students. MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI JURNALI, 3(9).